

УДК 336.711.6

Дзямулич М. І., к.е.н., доцент,

Чиж Н. М., к.е.н., доцент,

Урбан О. А., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ КОЕФІЦІЄНТУ ПОКРИТТЯ ЛІКВІДНОСТІ (LCR) В ДІЯЛЬНІСТЬ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Розглянуто питання щодо запровадження в рамках рекомендації Базель III коефіцієнту покриття ліквідності (LCR) в діяльність банків, розкрито вимоги до структури активів першого та другого рівня та їх вплив на специфіку застосування коефіцієнту LCR. Визначено наслідки запровадження вимог Базель III до ліквідності.

Ключові слова: ліквідність банку, коефіцієнт покриття ліквідності, LCR.

Dzyamulych M., Chyzh N., Urban O.

FEATURES OF THE INTRODUCTION OF THE RATIO OF LIQUIDITY COVERAGE (LCR) TO THE ACTIVITIES OF COMMERCIAL BANKS

Issues concerning the introduction of Basel III of the liquidity coverage ratio (LCR) into the activity of banks are considered, the requirements for the structure of assets of the first and second tier and their influence on the specifics of the use of the LCR coefficient are disclosed. The consequences of introducing Basel III requirements for liquidity are determined.

The introduction of Basel III requirements will necessitate adjusting the structure of banks' assets with the need for more active use of liquid securities that are assets with lower income levels. There will be a decrease in the structure of assets of bank securities, which will increase the problem of financing of banking structures through operations in the interbank market. This will affect the transformation of the interbank market and will result in a general decline in banks' profitability, which will lead to higher interest rates.

Key words: liquidity of the bank, liquidity coverage ratio, LCR.

Дзямулич Н. И., Чиж Н. М., Урбан О. А.

ОСОБЕННОСТИ ВВЕДЕНИЯ КОЭФФИЦИЕНТА ПОКРЫТИЯ ЛИКВИДНОСТИ (LCR) В ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ

Рассмотрены вопросы введения в рамках рекомендаций Базель III коэффициента покрытия ликвидности (LCR) в деятельность банков, раскрыто требования к структуре активов первого и второго уровня и их влияние на специфику применения коэффициента LCR. Определены последствия введения требований Базель III к ликвидности.

Ключевые слова: ликвидность банка, коэффициент покрытия ликвидности, LCR.

Постанова проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Запровадження Базельським комітетом з банківського нагляду у 2015 році коефіцієнту покриття ліквідності, поставило перед комерційними банками потребу забезпечення достатнього рівня високоякісних ліквідних активів із загальною метою покращення забезпечення короткострокової ліквідності банків. Актуальність цього показника набуває особливого значення і в Україні в аспекті орієнтації Національного банку України на більш широке запровадження стандартів банківського регулювання, відповідних рішенням Базельського комітету і положеннях Європейського Співтовариства.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідженню питань банківської ліквідності приділяється значна увага як вітчизняних, так і іноземних науковців і практиків. Проблематика управління ліквідністю досить широко висвітлена у працях таких дослідників, як: Т. Адріан, С. Братанович, Х. Грюнінг, У. Гулд, О. Лаврушин, А. Лобанов, П. Роуз, І. Волошин, В. Зінченко, О. Ковальов, О. Кіреєв, В. Кроцюк, О. Куценко та ін.

Однак більшість досліджень у даному напрямі пов'язана з висвітленням специфіки світових стандартів та підходів до управління ризиком ліквідності банку. Водночас, проблеми, які виникають на фінансових ринках і виливають на функціонування банківської системи потребують більш уважного розгляду питань регулювання ліквідності, врахування аспектів, пов'язаних з

впливом такого регулятивного впливу на національну економіку та фінансово-кредитну систему зокрема.

Цілі статті. Метою публікації є дослідження специфіки запровадження стандартів Базельського комітету з банківського нагляду в аспекті забезпечення та регулювання ліквідності банків відповідно до положень пакету документів Базель III.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Запровадження, рішенням Базельського комітету по банківському нагляду третьої частини Базельської угоди, передбачило введення до числа нормативів ліквідності з 1 січня 2015 року такого показника, як коефіцієнт покриття ліквідності (LCR). Як відомо, рекомендації Базель III були зумовлені світовою кризою банківської ліквідності 2007-08 років, особливістю якої стало одночасне поєднання кризи ліквідності банківської системи з кризою платоспроможності економічних агентів та самих комерційних банків.

Загалом основні зміни пакету Базель III, в порівнянні з Базель II, полягають у змінах в методиці розрахунку капіталу комерційних банків, пруденційних вимогах до капіталу, а також у пруденційних вимогах до ліквідності. Зокрема, пакет Базель III запроваджує додаткові буфери капіталу, головними з яких є резервний запас капіталу, що встановлюється у розмірі 2,5% від величини ризику, який повинен підтримуватися банком і антициклічний буфер.

Нові вимоги до регулювання ризику ліквідності, викладені в методичних рекомендаціях цього пакету передбачають запровадження до числа обов'язкових для розкриття банками двох коефіцієнтів ліквідності Базель III – LCR та NSFR. Дані показники оцінюють профіль ліквідності банку на рівні місячного та щорічного горизонтів: перший – за допомогою короткострокового коефіцієнта покриття ліквідності (Liquidity Coverage Ratio), другий – на основі коефіцієнта стабільного довгострокового фінансування (Net Stable Funding Ratio).

Для визначення коефіцієнта LCR величина високоякісних ліквідних активів порівнюється з очікуваним грошовим відтоком протягом 30 днів. Очікувані грошові відтоки повинні покриватися достатньо ліквідними, високоякісними активами. Спочатку було встановлено регулюючий мінімум на рівні 100%, а після прове-

дення певних досліджень цей поріг понизили до 60%. Базельський комітет пропонує також розраховувати цей показник по кожній валютній позиції для порівняння активів та відтоку капіталу по кожній валюті [3, с. 33].

Прогнозується, що запровадження цих коефіцієнтів призведе до загального зменшення обсягів масштабного короткострокового фінансування ризикових проектів, а також зумовить зростання обсягу депозитів і скорочення обсягів довгострокового кредитування та загалом матиме наслідком збільшення ліквідних активів комерційних банків.

Застосування коефіцієнта LCR проводиться шляхом проведення стрес-тестування ліквідності на основі різних сценаріїв за допомогою заданих припущень стосовно рівня відтоку грошових коштів та дисконту з врахуванням ризику ліквідності для оцінки чистого відтоку грошових коштів протягом наступних 30 днів. При цьому дисконт представляє собою процент, який вираховується з вартості ліквідних активів. Відповідно, грошові кошти та високоякісні державні цінні папери (з врахуванням їх ліквідності) обліковуються за повною ціною, а корпоративні цінні папери отримують дисконт. При цьому фактор відтоку грошових коштів вказує на частку зобов'язань, які, згідно рекомендацій Базель III, необхідно вилучити з банківського балансу в ситуації стресу.

Також необхідно зауважити, що відповідно до вимог Базельського комітету ліквідні активи, котрі використовуються для обчислення коефіцієнта LCR повинні не менше як на 60% складатися з активів першого рівня і не більш як на 40% – з активів другого рівня. Характеристика відповідних рівнів активів, сформульована Базельським комітетом, відображена в табл. 1 [1].

Як бачимо (табл. 1), ліквідні активи повинні періодично перевірятися з метою тестування їх ліквідності, для того щоб забезпечити можливості їх реалізації у випадку кризи на банківському або фінансовому ринку. Крім того, Базельський комітет ще не встановив терміни, необхідні для відновлення цього показника в разі використання буфера, але він надає банкам 30-дневний термін для заміни активу, який перестав відповідати встановленим критеріям, наприклад, у зв'язку зі зниженням його категорії.

Таблиця 1

Характеристики активів першого та другого рівня відповідно вимог Базель III

Високоякісні ліквідні активи	
Активи першого рівня	Активи другого рівня
Вимоги	Характеристики
1. Активи повинні бути доступними для банку для конвертації у грошові кошти у будь-який час	<i>Фундаментальні</i> 1. Низький рівень кредитного та ринкового ризику
2. Активи не повинні бути закладені (прямо або опосередковано) в заставу або підвищення кредитної якості будь-якої банківської операції	2. Простота оцінки 3. Низький рівень кореляції з високо ризиковими активами
3. Активне тестування ліквідності активів та їх здатності до реалізації	<i>Ринкові</i> 1. Активний та об'ємний ринок
4. Можливість задоволення потреб в ліквідності по кожній валютній позиції високоякісними ліквідними активами	2. Наявність маркетмейкерів 3. Низький рівень ринкової концентрації
5. Якщо тестований актив стає неякісним, банк може утримувати його в числі своїх ліквідних активів протягом наступних 30 днів	4. Можливість переведення в активи високої якості <i>Умовні критерії</i> Відповідність критеріям кредитного ризику, що встановлюються регулятором

На нашу думку подібні обмеження стосовно співвідношень між ліквідними активами і потребою ліквідності означають, що банки можуть коригувати свої зобов'язання, і, меншою мірою, їх ліквідні активи, у тих випадках, коли значення LCR перебуватиме вище свого рівноважного значення. Відповідно, для комерційних банків виникає необхідність заміни використання активів з масштабного фінансування на більш стабільні депозити у випадках ліквідації наслідків кризових явищ на ринках.

Висновки. Зважаючи на вищезазначене, на нашу думку, масштабне запровадження вимог Базель III стосовно використання комерційними банками та регуляторами ринку коефіцієнту ліквідності LCR призведе до необхідності корегування структури активів банків з необхідністю більш активного використання ліквідних цінних паперів, які є активами з меншим рівнем доходу. Разом з тим відбудеться зменшення у структурі активів банківських цінних паперів, що посилить проблематику фінансування банківських структур за рахунок операцій на міжбанківському ринку. Це, в свою чергу вплине на трансформацію міжбанківського

ринку і матиме наслідком загальне зниження доходності банків, що призведе до підвищення процентних ставок і загалом скоротить можливості кредитування економіки за рахунок банківської системи. Водночас, застосування коефіцієнту LCR насправді посилить стабільність комерційних банків у випадку кризових явищ на ринках.

1. Bank for international Settlements // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bis.org/bicbs/index.htm>.
2. Дзямulich М. І. Специфіка регулювання НБУ ліквідності комерційних банків / М. І. Дзямulich, Н. М. Чиж // Економічний форум. – №4. – 2012. – С. 310–315.
3. Павлюк О. О. Базель III: актуальність та проблеми запровадження / О. О. Павлюк // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – Випуск 5–1(05). – 2016.